

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1780

Vragen van de leden **Wassenberg** en **Van Raan** (beiden PvdD) aan de Ministers van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en van Financiën over *de Rabobank die erkent dat het landbouwsysteem failliet is, maar verandering tegenwerkt* (ingezonden 5 februari 2021).

Mededeling van Minister **Schouten** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 25 februari 2021).

Vraag 1

Kent u de Zembla-uitzending «Het excuus van de Boerenleenbank» van 28 januari 2021?¹

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat de Rabobank erkent dat het medeverantwoordelijk is voor de problemen die voortkomen uit het huidige landbouwsysteem?²

Vraag 3

Erkent u dat er marktpartijen zijn die belang hebben bij het in stand houden van het industriële landbouwsysteem, omdat zij hier hun verdienmodel op hebben gebaseerd en erkent u dat dit ook het geval is bij de Rabobank, die de gehele agroketen in het portfolio heeft? Zo ja, deelt u het inzicht dat deze marktpartijen op dit moment geen (financieel) belang hebben bij de omschakeling naar een duurzaam, kleinschaliger landbouwsysteem?

Vraag 4

Deelt u de zorg dat deze marktpartijen op dit moment niet uit zichzelf maatregelen zullen nemen om de grootschalige vernietiging van de leefomgeving voor mens en dier, deels veroorzaakt door het landbouwsysteem, een halt toe te roepen?

¹ Zembla, 28 januari 2021, «Het excuus van de Boerenleenbank», <https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/de-uitgeputte-bodem>

² Website bnnvara, 28 januari 2021, «Rabobank: «Wij zijn medeverantwoordelijk voor de problemen in de landbouw»», <https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/rabobank-wij-zijn-medeverantwoordelijk-voor-de-problemen-in-de-landbouw>

Vraag 5

Erkent u dat Nederland in Europees verband flink achterloopt met het aandeel biologisch landbouwareaal (3,8%) en dat er, ook gegeven de doelstellingen van de Farm to Fork-strategie voor 25% biologisch landbouwareaal in 2030, een flinke schep bovenop moet?

Vraag 6

Denkt u dit doel voor biologische landbouw te bereiken met het Omschakelprogramma dat u momenteel opzet? Zo ja, kunt u dit onderbouwen? Zo nee, welke aanvullende maatregelen zijn daarvoor nodig?

Vraag 7

Deelt u de mening dat ook de financiers van de agrosector een proactieve rol moeten spelen in de grote omslag waar de landbouw voor staat? Zo ja, op welke manier gaat u daarvoor zorgen?

Vraag 8

Zou bindende wet- en regelgeving hier volgens u bij kunnen ondersteunen? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

Vraag 9

Wat is uw reactie op het feit dat de klanten van de Rabobank en ABN AMRO die over willen stappen op duurzamere vormen van landbouw, de financiering niet rond kunnen krijgen vanwege schaalverkleining, wat de transitie naar kringlooplandbouw in de weg staat?

Vraag 10

Wat is uw reactie op het feit dat de zogeheten groenfinanciering, een speciale regeling voor duurzame investeringen waarbij minder rente betaald wordt, voor veel boeren niet beschikbaar is?³

Vraag 11

Bent u, gezien de landbouwproblematiek in Nederland, bereid om met banken als de Rabobank af te spreken dat zij vanaf nu gaan monitoren hoeveel boeren die een financieringsaanvraag doen om te verduurzamen, daadwerkelijk de financiering rondkrijgen?

Vraag 12

Op welke manier gaat u voorkomen dat belastinggeld dat besteed wordt aan het uitkopen van veehouders, ten behoeve van het verlagen van de stikstofbelasting op de natuur, deels direct doorstroomt naar banken in de vorm van afgeloste leningen, zoals bij de Saneringsregeling varkenshouderij, waarvan naar schatting 40% van het subsidiebedrag naar de Rabobank gaat?⁴

Vraag 13

Deelt u het inzicht dat de Rabobank, gegeven diens erkenning van verantwoordelijkheid voor de landbouwproblematiek, zijn leningen aan veehouders die door de overheid uitgekocht worden af zou moeten schrijven, om zo een bijdrage te leveren aan de oplossing?

Vraag 14

Bent u bereid om, ten behoeve van de besluitvorming door een volgend kabinet, plannen voor te bereiden voor een steviger inzet om financiële instellingen te laten bijdragen aan de nodige omslag? Zo nee, waarom niet?

Vraag 15

Wat zijn de mogelijke financiële of juridische risico's voor de staat en de financiële instellingen (Rabobank, ABN Amro en ING) van de € 81 miljard die de banken hebben geleend aan bedrijven die stikstof uitstoten en die

³ Website Joop/bnnvara, 28 januari 2021, «Rabobank bekent schuld aan afname biodiversiteit, maar werkt verandering tegen», <https://joop.bnnvara.nl/nieuws/rabobank-bekent-schuld-aan-afname-biodiversiteit-maar-werkt-verandering-tegen>

⁴ Website Investico, 14 september 2020, «Sanering varkensboeren levert te weinig op», <https://www.platform-investico.nl/artikel/sanering-varkensboeren-levert-te-weinig-op/>

vanwege het stikstofbeleid onder druk komen te staan volgens De Nederlandse Bank?⁵

Vraag 16

Bent u ermee bekend dat de Rabobank, die naast € 30 miljard in de Nederlandse landbouw, nog € 70 miljard heeft geïnvesteerd in de landbouw elders op de wereld, waardoor de Rabobank één van de grootste financiers van de landbouw is wereldwijd?⁶

Vraag 17

Bent u het ermee eens dat wanneer de bijdrage van Rabobank aan de Nederlandse landbouwproblematiek erkend wordt, ook geconcludeerd kan worden dat de Rabobank bijdraagt aan de landbouwproblematiek in het buitenland, bijvoorbeeld omdat de Rabobank investeert in bedrijven als voedselgigant en sojahandelaar Cargill en het Braziliaanse vleesbedrijf JBS, die de Amazone ontbossen voor de productie van soja (voor de landbouw) en vlees, wat gepaard gaat met mensenrechtenschendingen, klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en grootschalig dierenleed?^{7 8 9}

Mededeling

De schriftelijke vragen van de leden Wassenberg en van Raan (beiden PvdD) over de Rabobank die erkent dat het landbouwsysteem failliet is, maar verandering tegenwerkt, ingezonden op 5 februari 2021 met kenmerk 2021Z02399, kunnen helaas niet binnen de gestelde termijn worden beantwoord omdat een zorgvuldige beantwoording meer tijd vergt. Ik streef ernaar u de antwoorden zo spoedig mogelijk te sturen.

⁵ Trouw, 28 januari 2021, «Intensieve landbouw:Rabobank droeg bij aan landbouwproblemen, erkent directeur», <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/rabobank-droeg-bij-aan-landbouwproblemen-erkent-directeur-b973e5a3/>

⁶ Dit bevestigde de directeur duurzaamheid Rabobank, Bas Rüter, in de uitzending van Zembla «Het excuus van de Boerenleenbank».

⁷ Website Greenpeace, 30 april 2019, «Nederlandse banken financieren handelaren die bijdragen aan ontbossing», <https://www.greenpeace.org/nl/natuur/17768/nederlandse-banken-financieren-handelaren-die-bijdragen-aan-ontbossing/>

⁸ Website World Animal Protection, 27 augustus 2020, «ING, Rabobank, ABP en Allianz financieren verwoesting van de Amazone», <https://www.worldanimalprotection.nl/actueel/ing-rabobank-abp-en-allianz-financieren-verwoesting-van-de-amazone>

⁹ De Telegraaf, 27 augustus 2020, 'ING en Rabobank voelen zich niet schuldig aan ontbossing», <https://www.telegraaf.nl/financieel/1617400760/ing-en-rabobank-voelen-zich-niet-schuldig-aan-ontbossing>